

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060301

DOM
2022-05-16
Stockholm

Mål nr
M 8488-21

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2021-06-21 i mål nr M 1207-21, se bilaga A

PARTER

Klagande

Bohusgranit ekonomisk förening, 754600-0105

Ombud: Setterwalls Advokatbyrå AB

Motpart

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

SAKEN

Anmälan om krossperiod på fastigheten XXX i Sotenäs kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom upphäver Mark- och miljööverdomstolen Länsstyrelsens i Västra Götalands län beslut den 3 mars 2021, dnr 555-57798-2020, att förbjuda den anmälda åtgärden avseende period för krossning och skutknackning på fastigheten XXX i Sotenäs kommun.

Dok.Id 1805187

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bohusgranit ekonomisk förening (Bohusgranit) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva Länsstyrelsens i Västra Götalands län beslut att förbjuda Bohusgranit att genomföra den anmälda åtgärden avseende period för krossning och skutknackning på fastigheten XXX i Sotenäs kommun.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län (länsstyrelsen) har motsatt sig ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Bohusgranit har anfört detsamma som i mark- och miljödomstolen med bl.a. följande tillägg. Uppgiften i ansökan om tiden för krossning har inte karaktär av ett sådant konkret åtagande som begränsar tillståndet. Uppgiften utgör en allmän beskrivning av hur verksamheten bedrivits under de senaste åren med utgångspunkt i dåvarande produktionsnivå och utan maximal begränsning. Den anmälda åtgärden ryms inom det befintliga tillståndet och länsstyrelsens beslut inskränker därför tillståndets rättskraft. Anledningen till att bolaget anmälde ”ändringen” var att länsstyrelsen inom ramen för tillsynen ansåg att tillståndet för verksamheten endast inrymmer en veckas krossperiod per år. Bolaget delar inte den uppfattningen, men anmälde ändå en krossperiod om tre veckor för att tillmötesgå länsstyrelsen. Detta för att säkerställa att det inte skulle råda skilda uppfattningar angående åtgärdens förenlighet med tillståndet. Anmälan gäller endast tiden, och inte platsen, för krossning.

Länsstyrelsen har anfört detsamma som i mark- och miljödomstolen med bl.a. följande tillägg. Uppgiften i ansökan om tiden för krossning utgör en konkret beskrivning och har legat till grund för tillståndsprövningen. Även om viss flexibilitet bör tillåtas kan en ökning från någon enstaka vecka till tre veckor inte anses omfattas av tillståndets rättskraft. Den anmälda utökningen skulle även medföra en användning av en plats som inte är förenligt med villkor 1 och 2.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Bohusgranit har ett lagakraftvunnet tillstånd till bergtäktverksamhet som gäller till och med den 1 februari 2033. Tillståndet omfattar loss hållning och bearbetning av högst 400 000 ton berg under tillståndsperioden. Bohusgranit har gjort en anmälan avseende hanteringen av reststen (skrotsten) genom att utföra krossning och skutknackning under en sammanhängande period om tre veckor per år under 2021 och 2022. Eftersom anmälan enbart avser tiden för krossning och skutknackning kan det som länsstyrelsen har anfört om att nämnda åtgärder sker utanför det område som anges i tillståndets villkor 1 och 2 inte prövas inom ramen för detta mål.

Vad gäller den prövning som ska göras i målet konstaterar Mark- och miljööverdomstolen att krossning och skutknackning, för att ta omhand reststen som genereras i verksamheten, är arbetsmoment som omfattas av tillståndet. I villkor 9 föreskrivs bl.a. att krossning och skutknackning får bedrivas endast helgfria vardagar måndag till och med fredag kl. 07–18 och i villkor 10 regleras buller från verksamheten. Det finns dock inte något villkor som uttryckligen reglerar under hur lång tid respektive år som krossning och skutknackning får ske. I det allmänna villkoret anges att om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden angivit i ansökningshandlingarna och den täktplan som hör till ärendet.

Mark- och miljööverdomstolen anser att vad Bohusgranit angett i ansökningshandlingarna om tid för krossning per år inte kan anses utgöra ett sådant konkret åtagande som innebär att detta genom det allmänna villkoret ska anses reglerat i tillståndet. Länsstyrelsens beslut om förbud ska därför upphävas.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Karin Wistrand, tekniska rådet Annika Billstein Andersson, hovrättsrådet Li Brismo och tf. hovrättsassessorn Emma Haals, referent.

Föredragande har varit Frida Jakobsson.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2021-06-21
meddelad i
Vänernsbor

Mål nr M 1207-21

KLAGANDE

Bohusgranit ekonomisk förening, 754600-0105

Ombud: Setterwalls Advokatbyrå i Malmö AB

MOTPART

Länsstyrelsen i Västra Götalands län

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Västra Götalands läns beslut den 3 mars 2021 i ärende nr 555-57798-2020, se bilaga 1

SAKEN

Ändring av krossperiod på fastigheten XXX i Sotenäs kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

Bohusgranit ekonomisk förening (Bohusgranit) fick den 23 maj 2008 tillstånd till täkt på fastigheten XXX i Sotenäs kommun. Tillståndet gäller till och med den 1 februari 2033 och omfattar en sammanlagd mängd uttaget material om 400 000 ton. Enligt villkor 1 ska verksamheten i huvudsak bedrivas enligt vad som angetts i ansökan. Behov av att krossa berg har i ansökan redovisats till att ske under någon enstaka vecka per år.

Bohusgranit lämnade den 22 december 2020 in anmälan om ändring av verksamheten för 2021 och 2022 på så sätt att krossning ska kunna ske under tre veckor istället för den enstaka vecka som anges i ansökan.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län (länsstyrelsen) beslutade den 3 mars 2021 att förbjuda Bohusgranit att genomföra den anmälda ändringen av utökad krossning och skutknackning innan tillstånd för ändringen har givits eller innan en omprövning av villkoren har gjorts. Länsstyrelsen förordnade att förbudet gäller omedelbart även om det överklagas.

Mark- och miljödomstolen har den 25 mars 2021 avslagit Bohusgranits yrkande att beslutet tillsvidare inte ska gälla (inhibition).

YRKANDEN M.M.

Bohusgranit har överklagat länsstyrelsens beslut och yrkat att det ska upphävas och att mark- och miljödomstolen, om det behövs för tydligheten, förklarar att den anmälda åtgärden inte föranleder någon tillsynsåtgärd/att denna godkänns.

Bohusgranit har till stöd för yrkandet anfört i huvudsak följande.

Bakgrund

I Bohusgranits tillstånd föreskrivs en skyldighet för Bohusgranit att i första hand avyttra uppkommen reststen som krossprodukter (villkor 2). För att uppfylla denna skyldighet behöver Bohusgranit krossa reststen under ca tre veckor under 2021.

Bohusgranits anmälan omfattade en krossperiod för både 2021 och 2022. Anmälan lämnades in under vinterhalvåret för att krossningen skulle kunna ske innan den 1 april. Detta eftersom betydligt fler människor rör sig i området runt verksamheten efter det datumet och då Bohusgranit vill utföra åtgärden med minsta möjliga omgivningspåverkan.

Anledningen till att Bohusgranit anmälde "ändringen" var att länsstyrelsen inom ramen för tillsynen i ett tidigare skede anfört att den ansåg att tillståndet för verksamheten endast inrymmer en veckas krossperiod per år. Bohusgranit delar inte denna uppfattning, men anmälde ändå en krossperiod om tre veckor för att tillmötesgå länsstyrelsen. Detta för att säkerställa att det inte råder skilda uppfattningar mellan Bohusgranit och tillsynsmyndigheten angående åtgärdens förenlighet med tillståndet.

Grunder

Omfattningen av tillståndet rättskraft

Länsstyrelsen gör en felaktig bedömning av vad som omfattas av tillståndets rättskraft i berört avseende. Länsstyrelsen gör gällande att rättskraften endast skulle gälla den tiden som omnämns vid tillståndsprövningen angående krossning och skutknackning och att detta dessutom skulle vara ca en vecka per år. Bohusgranit menar att länsstyrelsen gör en felaktig bedömning av både hur det allmänna villkoret ska bedömas och vad som varit uppe för bedömning i tillståndsprövningen.

Inledningsvis kan konstateras att den årliga tiden för krossning och skutknackning inte finns reglerat i något villkor eller varit föremål för något särskilt åtagande i tillståndsprövningen. Det finns således ingen konkret åtagande som begränsar tillståndet på sätt som länsstyrelsen påstår.

Angående hur momentet krossning beskrivits i ansökningshandlingarna finns detta beskrivet på i huvudsak två ställen i ansökningshandlingarna. Under rubriken "Pågående verksamhet och markanvändning" återges översiktligt hur verksamheten

har bedrivits åren inför upprättandet av tillståndsansökan. I det avslutande stycket (s. 6) anges att produktionsvolymerna 1998 - 2006 varierat mellan ca 4 000 ton – 15 000 ton berg och att "Krossning sker under normal arbetstid under totalt några dagar eller en vecka per år". Det är således en generell återgivning av hur arbetet skett i verksamheten de senaste åren.

Där anges också att det höga uttaget år 2005 (15 225 ton berg varav 7 875 nyttjades till blockstensprodukter) berodde på att ytberg avtäckts för att komma åt bra produktionsberg för block. Här beskrivs således att mängden berg som blir föremål för krossning varierar kraftigt från år till år. Vidare beskrivs översiktlig på s. 16 hur momentet krossning ska ske i det kommande tillståndet.

Krossarna är kapslade för att klara en god arbetsmiljö men det bör poängteras att uppställningsplatsen skall väljas så att materialhögar eller om möjligt naturliga bergskärmar utnyttjas som bullervallar mot fastigheterna norr om täkten. Utrustningens placering i skydd av bergskärmar eller materialhögar är av stor betydelse för en dämpning av bullerstörningarna, varför det är väsentligt att denna möjlighet till placering alltid utnyttjas vid krossning, även om det endast sker under någon enstaka vecka per år.

Av ovan beskrivning följer framför allt att krossningens placering varierar från tid till annan och vid val av plats ska särskilt bullerspridning till omgivningen beaktas. Krossningen uppskattas ske någon enstaka vecka per år (inte maximalt en vecka per år) och kan inte anses annat än ge en bild av momentets omfattning vid en snittproduktion om 15 000 ton bergmaterial per år.

Under de senaste åren har produktionen varit strax under 25 000 ton varför andelen bergmaterial som behöver krossas har varit högre än i den ovan angivna situationen. Eftersom ett tillstånd ska ses ur ett helhetsperspektiv, måste det beaktas vid bedömningen av tillståndets rättskraft. En krossperiod om tre veckor per år ligger i linje med beskrivningen om hur detta moment sker vid en normalproduktion. I vart fall tre veckors krossning faller av denna anledning uppenbart inom tillståndets rättskraft. Inte minst även mot bakgrund av uppgiften om "någon enstaka vecka" (dvs. plural), vilket fö är precis den uppgiften som länsstyrelsen själv refererat till i det överklagade beslutet. Att det ska göras just en helhetsbedömning av ansökningshandlingarna och vad som anges däri för att klarlägga om det föreligger ett konkret

åtagande som innebär reglering genom det allmänna villkoret framkommer med tydlighet av Mark- och miljööverdomstolens nyligen meddelade dom den 9 mars 2021, mål nr M 2426-20. Något sådant konkret åtagande föreligger inte här, inte heller med den effekt länsstyrelsen vill göra gällande.

Vad gäller allmänvillkorets räckvidd har detta även berörts närmare av Mark- och miljööverdomstolen i bl.a. MÖD 2005:44. Målet rörde användning av det hälsovådliga ämnet toluendiisocyanat (TDI) i en verksamhet. Det bolag som var föremål för prövningen hade uppgett att 100 ton TDI förbrukades per år. Användningen av TDI hade inte reglerats närmare i tillståndet. Domstolen fann vid en bedömning av allmänvillkoret att 120 ton TDI kunde tillåtas, dvs. 20 % mer än vad som uppgetts. Domstolen beaktade bl.a. att bolaget bör tillåtas ha en viss flexibilitet av sin produktion inom tillståndsgiven mängd. Det ska särskilt noteras att domstolen uttalade att utrymmet för avvikelser från angiven mängd var mycket litet med hänsyn till ämnets farlighet och närboendes oro. Detta till trots godtogs alltså en flexibilitet om 20 %.

Om en "ändring" ryms inom det allmänna villkoret är den varken anmälnings- eller tillståndspliktig. Om den inte ryms inom det allmänna villkoret men håller sig inom tillståndets ram och inte strider mot andra villkor, kan ändringen anmälas, förutsatt att den inte är tillståndspliktig i sig, eller i sig eller tillsammans med tidigare ändringar innebär att en olägenhet av betydelse för människors hälsa eller miljön kan uppkomma (jfr Ds 2018:38 s. 63). Det ska poängteras att detta resonemang dessutom endast träffar just ändringar – dvs. är det inte fråga om en ändring aktualiseras över huvud taget inte frågan om vad som är i huvudsaklig överensstämmelse med ett allmänvillkor eller om anmälningsplikt föreligger. Detta framgår bl.a. av MÖD 2002:34 där en länsstyrelse hade förbjudit ett bolag att driftsätta en mottagningsstation för perättiksyra. Bolaget överklagade och menade att stationen omfattades av det allmänna villkoret. Domstolen konstaterade bl.a. att mottagningsstationen var så konkret beskriven i tillståndsansökan att den omfattades av gällande tillstånd. Igen, "någon enstaka veckas krossning" är tydligt del av gällande tillstånd.

Då det inte föreligger någon konkret begränsning ska därutöver flexibilitet föreligga, jfr. TDI-målet ovan.

Det är sammantaget tydligt att länsstyrelsen i det överklagade beslutet avsevärt har begränsat tillståndets rättskraft, vilket inte är förenligt med 24 kap. 1 § och 26 kap. 9 § miljöbalken. Beslutet ska redan av dessa skäl upphävas.

Olägenhet av betydelse

Länsstyrelsen har överhuvudtaget inte gjort en bedömning av vad som utgör en olägenhet i förevarande fall. Den verkar till synes ha utgått ifrån att varje transport och krossningen i sig är en olägenhet och därefter fokuserat på att den anmälda "ändringen" skulle innebära en ökning i förhållande till länsstyrelsens uppfattning om krossningens omfattning enligt tillståndet.

Bohusgranit vill här särskilt framhålla att gällande bullervillkor innehålls med god marginal när krossning pågår och att det är fråga om ca 5-6 transporter per dag till och från verksamheten. Detta måste anses vara ytterst få i sammanhanget. Här kan nämnas att totalt sker ca 1 150 fordonsrörelser per dag, varav ca 100 fordonsrörelser utgörs av tunga transporter, på den allmänna vägen som alla verksamhetens transporter färdas på. Ingen olägenhet av betydelse uppkommer till följd av anmälan på sätt som länsstyrelsen vill göra gällande som innebär att "ändringen" skulle vara tillståndspliktig. Särskilt som den redan ryms inom tillståndets rättskraft.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen delar den bedömning som länsstyrelsen och Bohusgranit gör att verksamheten, när det gäller krossning och skutknackning, omfattas av det s.k. allmänna villkoret och att sådan verksamhet därmed får bedrivas enligt tillståndet. Tillståndet gäller dock endast för den tid som varit uppe för bedömning vid tillståndsprövningen och det innebär att krossning ska ske "under några dagar eller en vecka per år", se tillståndet sid. 7 under sökandens beskrivning av verksamheten. Den anmälda tiden omfattar tre veckors krossning och det innebär en utökning av krossningsperioden med tre gånger eller 300 %, vilket inte domstolen

bedömer som en mindre avvikelse. Krossning och skutknackning i tre veckor under ett år är visserligen en begränsad period men, som länsstyrelsen anför i det överklagade beslutet, i relation till en vecka är det en betydande ökning av vad som nu omfattas av tillståndet. Förlängningen av tiden bedöms kunna innebära en olägenhet av betydelse för de närboende som aktuella arbetsmoment orsakar. Förändringen är således, på sätt som länsstyrelsen bedömt, tillståndspliktig. Domstolen finner att länsstyrelsen haft fog för att förbjuda den anmälda åtgärden. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 12 juli 2021

Susanne Mörkås

Magnus Eklund Fellerfeldt

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Susanne Mörkås, ordförande, och tekniska rådet Magnus Eklund Fellerfeldt. Föredragande har varit beredningsjuristen Charlotte Stenberg-Magnusson.